

T.C.
KALKINMA BAKANLIĞI
Özel Kalem Müdürlüğü

33340
GK-109

8 MAYIS 2014
ÇOK İVEDİ

Sayı : 43728771-610.00-1976
Konu : 7/38940 Esas Sayılı Yazılı Soru Önergesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA
(Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı)

İlgi: TBMM Kanunlar ve Kararlar Başkanlığının 18.02.2014 tarihli ve 43452547-120.00-165163 sayılı yazısı.

İlgi yazıyla, Diyarbakır Milletvekili Sayın Altan TAN'ın tarafıma tevcih ettiği 7/38940 esas sayılı yazılı soru önergesinin cevaplandırılması talep edilmektedir.

Söz konusu yazılı soru önergesiyle ilgili cevabımız ekte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

Cevdet YILMAZ
Bakan

EKLER :

1- Soru önergesine ilişkin cevaplar
(4 sayfa)

Adres: Necatibey Cad. No:110/A-06100 Yücetepe-ANKARA

Telefon: +90 (312) 294 50 00 - 294 50 95 - 294 50 97

Faks: +90 (312) 294 69 77

Elektronik Ağ: <http://www.kalkinma.gov.tr>

sozdemir@kalkinma.gov.tr

5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na uygun olarak Güvenli Elektronik İmza ile üretilmiştir.

Evrak teyidi <https://kbeb.kalkinma.gov.tr/Sorgu> adresinden 9DL5-0RAB-8RDH kodu ile yapılabilir.

**DİYARBAKIR MİLLETVEKİLİ SAYIN ALTAN TAN'IN YÖNELTTİĞİ 7/38940 ESAS
SAYILI YAZILI SORU ÖNERGESİNE YÖNELİK CEVAPLAR:**

Soru 1: Tarihi 1913 yılına dayanan ve daha önce 18 kez uygulanan teşvik politikalarına rağmen neden halen Güneydoğu Anadolu Bölgesi ve Doğu Anadolu Bölgesi gelişmişlik açısından son 2 sırada bulunmaktadır?

Cevap 1: Ülkemizde tüm Cumhuriyet Hükümetleri döneminde tüm Bölgelerin olduğu gibi Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgelerinin de ekonomik ve sosyal yönden kalkınmasına büyük önem verilmiştir. Bu kapsamda mümkün olduğunca Bölgeye kamu yatırımları götürülmeye çalışılmış ve özel sektörün Bölgeye yatırım yapabilmesi için de ortam hazırlanmaya çalışılmıştır. Tüm bu çabaların, Bölgedeki terör eylemlerine rağmen, 2002 sonrasında büyük bir ivme kazandığı ve sağlanan ekonomik ve sosyal gelişmelerin de yine ekonomik ve sosyal göstergelere büyük ölçüde pozitif olarak yansdığı görülmektedir.

Ülkemizde “İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması (SEGE)” çalışması 2011 yılından önce 1969, 1980 ve 1996 yıllarında olmak üzere üç kere yapılmıştır. İllerin göreceli sosyo-ekonomik gelişme performansları bu endeksler marifetiyle ölçülmeye çalışılmıştır. Ancak il sayısı ve ölçüme baz teşkil eden kriterlerin sayısı ve özelliği farklılaştığı için bu endeksler tam olarak mukayeseye izin vermemektedir. Bununla birlikte 1980-2000 döneminde genel olarak bir geriye gidiş söz konusudur.

1980 yılından sonraki dönemde bölgede yaşanan terör eylemlerinin artması bölgenin geri kalmasında temel etken olmuştur. 1980-2002 döneminde artan terör eylemleri özel kesim yatırımlarını da engellemiş, bölge halkı üzerinde oluşturduğu negatif etki batı illerine göç olarak da yansımıştır. Son 12 yıllık dönemde gerek demokratikleşme alanında atılan adımlar, gerekse kamu yatırımları ve teşvik politikaları sayesinde bölge illerinde sosyo-ekonomik gelişme süreci hızlanmıştır.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'nde 2001 yılında düzenlenen yatırım teşvik belgelerinin sayısı 224 iken, 2013 yılında bu sayı 1.024'e ulaşmıştır. Bu kapsamda yapılan sabit yatırım tutarı 2001 yılında 1,2 milyar TL seviyesinde olup, bu tarihte ülke genelinde yapılan toplam sabit sermaye yatırım tutarının %9,4'üne tekabül etmektedir. 2013 yılında ise Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'nde yapılan toplam sabit sermaye yatırım tutarı 13,5 milyar TL ile ülkemiz toplam sabit yatırım tutarının %14,4'üne ulaşmıştır.

Bu yatırımlar çerçevesinde Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'nde 2001 yılında 9.426 kişi istihdam edilmekte iken, bu bölgelerde uygulanan yatırım teşvik politikaları neticesinde 2013 yılında 44.978 kişi istihdam edilmiştir. Gayrisafi katma değer açısından bakıldığında ise, 2004 yılında Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'nde üretilen toplam gayrisafi katma değer (GSKD) 42,3 milyar TL ile ülkemiz genelinin %8,5'ine karşılık gelmekteydi. 2011 yılında ise bu bölgelerin GSKD'si 105,7 milyar TL seviyesine ulaşmış olup, bu değer ile ülkemizde üretilen toplam GSKD'den aldığı pay da artarak %9,2 seviyesine ulaşmıştır.

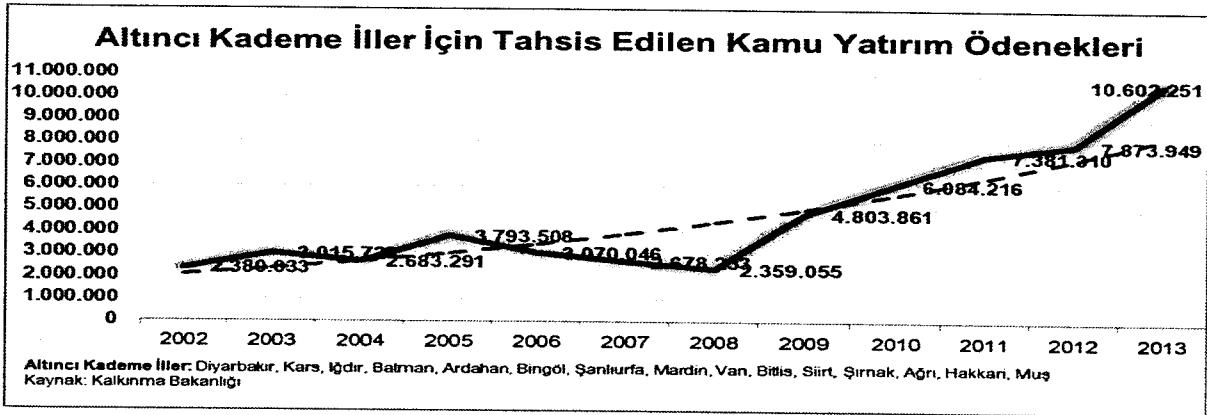
Kişi başına GSKD bakımından değerlendirme yapıldığında, örnek olarak 2004 yılında kişi başına GSKD'si en düşük olan (1.853 \$) TRC3 Düzey-II Bölgesi (Mardin, Batman, Şırnak, Siirt) ele alındığında, bu bölgenin kişi başına GSKD'sinin 2011 yılında 4.689 \$'a ulaştığı görülmektedir. Bu mutlak artışın yanı sıra, 2004 yılında yine bu bölgenin kişi başına GSKD'sinin Türkiye GSKD'sine

oranı %36 iken, bu oran 2011 yılında %50 seviyesine ulaşmıştır. Bu da sosyo-ekonomik açıdan görece az gelişmiş durumda olan bu bölgelerimizin giderek ülkemiz ortalamasına yakınsadığını göstermektedir.

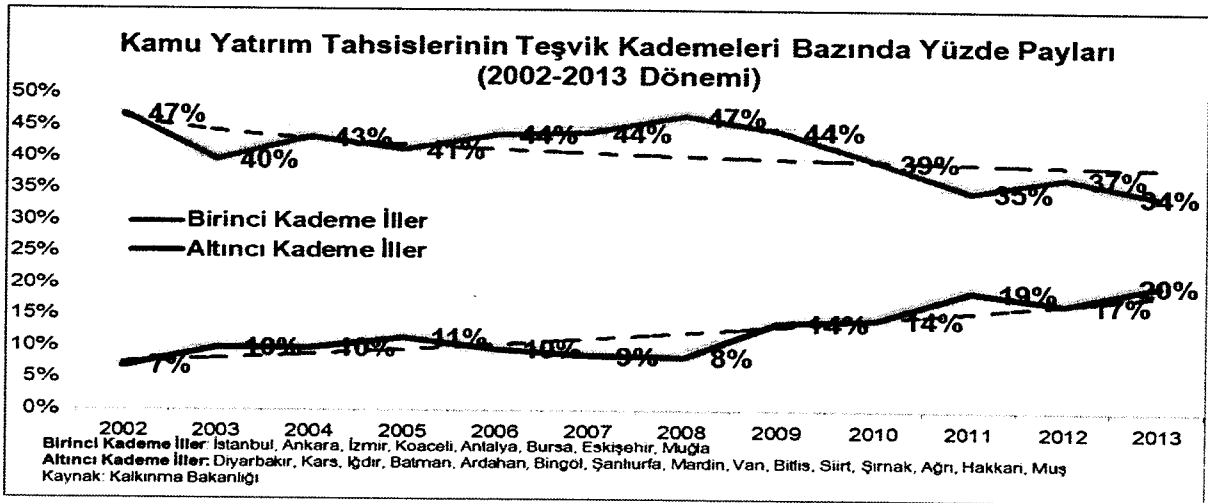
“İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması (SEGE-2011)” çalışmasına göre endeks değeri “-1,000” altında olan ve “Diyarbakır, Kars, Iğdır, Batman, Ardahan, Bingöl, Şanlıurfa, Mardin, Van, Bitlis, Siirt, Şırnak, Ağrı, Hakkari, Muş” illerinden oluşan 15 ilimizi kapsayan altıncı teşvik kademesindeki illerimiz Haziran 2012’de uygulamaya konulan yeni teşvik sisteminde öncelikli olarak değerlendirilmiştir.

Yıllar itibariyle kamu yatırım tahsislerine bakıldığında, 2013 yılı reel fiyatlarıyla toplam kamu yatırım tahsisi altıncı kademedeki iller için 2002 yılındaki 2,3 milyar TL düzeyinden 2013 yılı sonu itibariyle 4,6 katına çıkarak 10,6 milyar TL’ye erişmiştir.

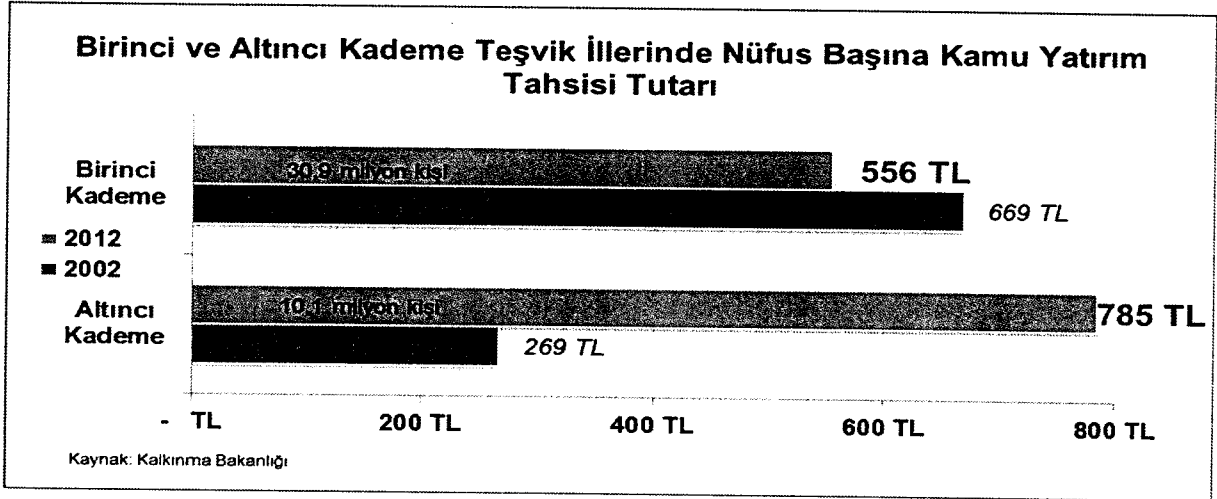
2003-2013 döneminde 2013 yılı reel fiyatlarıyla altıncı kademe illere toplam 54,3 milyar TL’lik kamu yatırım tahsisi yapılmıştır.

6’ncı kademe illerin toplam kamu yatırımları içindeki payı 2002 yılında % 7 iken, son 12 yıllık dönemde ciddi artış göstererek 2013 yılı itibarıyla %20 seviyesine erişmiştir.

Birinci kademe iller ve altıncı kademe illere tahsis edilen kamu yatırım tutarları arasındaki fark 2003-2013 döneminde giderek kapanmıştır.

2002 yılında birinci kademe illerde 24,2 milyon kişi yaşarken, altıncı kademe illerde 8,7 milyon vatandaşımız yaşamaktadır. 2012 yılı sonu itibarıyla ise birinci ve altıncı kademe illerde yaşayan nüfus sırasıyla 30,9 milyon ve 10,1 milyon'a erişmiştir.

2013 yılı reel fiyatlarıyla birinci kademe illerde 2002 yılında kişi başına 669 TL tutarında kamu yatırım tahsisi yapılırken, bu değer 2013 yılında 556 TL'ye gerilemiştir. Altıncı kademe illerde ise 2002 yılında kişi başına kamu yatırım tahsisi 269 TL'den, 2013 yılı itibarıyla yaklaşık 3 katına çıkarak 785 TL'ye ulaşmıştır.

GAP yatırımları açısından değerlendirme yapıldığında ise, 1992-2002 döneminde GAP'a 23,6 milyar TL kaynak aktarılırken 2003-2013 döneminde 36,1 milyar TL kaynak tahsis edilmiştir. 2008 yılında uygulamaya konulan GAP Eylem Planı ile sulama yatırımları başta olmak üzere bölgedeki yatırımlar hızlandırılmıştır.

Soru 2: Bölgenin yapısına uygun, özgün bir teşvik desteği politikası planlanması düşünülmekte midir?

15 Haziran 2012 tarih ve 2012/3305 sayılı "Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar" ile (Resmi Gazete yayın tarih ve sayısı: 19.06.2012/28328) yürürlüğe giren yeni yatırım teşvik sistemi, üretim altyapısının şekillendirilmesi amacıyla genel, bölgesel, büyük ölçekli ve stratejik yatırımlar olarak tanımlanan dört bileşenden oluşmaktadır.

Yeni yatırım teşvik sistemi ile öngörülen hedeflere ulaşmak için stratejik yatırımlar sisteme entegre edilmiş, bölgesel ve büyük ölçekli yatırımların asgari yatırım tutarları düşürülmüş ve bu yatırımların sektörel kapsamı genişletilmiş, bölgesel teşvik haritası güncellenmiş ve il bazlı sisteme geçilmiştir.

Bunların yanı sıra, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'daki illerimizin büyük bir kısmını kapsayan altıncı kademedeki tüm yatırım konularının bölgesel kapsamda değerlendirilmesi sağlanmış, altıncı bölgede gerçekleştirilecek yatırımlar için destek oranları artırılmış ve yeni istihdam destekleri getirilmiş, öncelikli olarak desteklenecek yatırım konuları belirlenmiştir. Bu hususlar göz önüne

alındığında, uygulamaya girmiş olan yeni teşvik sisteminin Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerimize önemli ölçüde katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Nitekim, 2013 yılında 2011 yılına göre Türkiye toplamında verilen Teşvik Belgesi yüzde 13,7, Öngörülen Yatırımlar yüzde 74,7 ve Yaratılacak İstihdam yüzde 51,7 oranlarında artarken, bu artışlar Altıncı Bölgede Teşvik Belgesi sayısında yüzde 72,1, Yatırımlarda yüzde 242 ve İstihdamda yüzde 325,8 olmuştur. Böylece, Altıncı Bölgede 2013 yılında Teşvik Belgesi alan 647 proje tamamlandığında 33,5 bin dolayında doğrudan yeni istihdam yaratabilecektir. Doğaldır ki bu yatırımlar önemli miktarda dolaylı istihdam artışına da neden olacaklardır.